

CAPUT II

DE TEMPORE ET LOCO SACRAE ORDINATIONIS.

Articulus I

De tempore sacrae ordinationis (1).

45. In Ecclesia Graeca nullum certum tempus ordinibus conferendis praefixum est; qui dari possunt quovis anni tempore, quovis infra hebdomadam die (2), non solum ordines minores (lectoratus et subdiaconatus) sed etiam ordines majores (diaconatus et presbyteratus) et etiam episcopatus. Hunc morem in Ecclesia Alexandrina supponit epistola S. Leonis M. ad Dioscorum episcopum; item illum supponit et tolerat Innocentius III in cap. 9 et 11, *De temp. ord.* juxta textum completum. At episcopatum, presbyteratum et diaconatum Graeci conferunt infra Missarum solemniam; subdiaconatum ante Missae principium; lectoratum etiam extra Missam (3). E contrario in Ecclesia Latina tempora ordinationum habendarum statuta sunt.

Hoc autem praesupposito, quaeritur quid juris si ex apostolico indulto candidatus Graecus ordinatur ab episcopo Latino, aut viceversa? Responsio generalis pro omnibus ordinibus est, servandam esse disciplinam Ecclesiae Latinae, cum haec disciplina afficiat tum episcopum ordines conferentem, tum candidatum ordines recipientem. Id eruitur etiam ex epistola Innocentii III ad episcopum Hydruntinum, cujus epistolae fragmentum refertur in cap. 9, *De tempor. ordinat.*, licet haec epistola expresse agat de ordinibus sacris. « Cum secundum ecclesiasticas regulas, ait Innocentius III, et sanc-

(1) Vide canonistas, in titulo *De temporibus ordinationum et qualitatibus ordinandorum*, XI, lib. I *Decret.*

(2) Goar, l. c., pag. 246, n. 3.

(3) Goar, l. c.

torum instituta Pontificum sacri sint ordines in certis temporibus conferendi, quidam Graeci episcopi ritus sui et consuetudinis observantiam in Latinos clericos exercentes, eos ad sacros ordines passim provehunt, qui non sunt, praeterquam in quatuor temporibus, conferendi... Nolumus de caetero commixtiones et consuetudines rituum in ordinibus observari ».

47. Ulterius dubitari potest num tempora ordinationum, in Ecclesia Latina statuta, servanda sint etiam quando supplementum caeremoniae praetermissae vel male positae repeti debet. Huc spectat *cit. cap. 3, De sacramentis non iterandis*, ubi Gregorius IX respondet, ommissa in ordinatione diaconi et presbyteri manuum impositione tactu corporali, « *statuto tempore ad hujusmodi ordines conferendos caute supplendum quod per errorem extitit praetermissum* ». Sed ut dubium rite solvatur, distinguendum est. Nam si absolute suppletur caeremonia quae certe non est essentialis, hoc supplementum fieri potest quovis anni tempore; e. g. si facta impositione manuum in consecratione episcopali, ommissa fuit unctio capitis et manuum, quae nunc supplenda est. Si absolute suppletur caeremonia quae certe aut probabiliter est essentialis, hoc supplementum fieri nequit nisi statutis a jure temporibus, ut clare statuitur a Gregorio IX, l. c.. Tandem si sub conditione suppletur caeremonia sive accidentalis sive essentialis, probabiliter hoc supplementum fieri potest « quovis die et a quovis episcopo, eodemque die poterunt simul conferri ordines tam majores quam minores, adhibitis solis solemnitatibus probabiliter necessariis ad valorem »; S. Alph., VI, n. 759.

48. His positis, modo exponenda est disciplina Ecclesiae Latinae circa ordinationum tempora, in primis pro tonsura et minoribus ordinibus, deinde pro ordinibus majoribus, tandem pro episcopatu.

§ 1. — *Disciplina Ecclesiae Latinae circa tempora ordinationum pro prima tonsura et ordinibus minoribus.*

49. In Ecclesia Latina prima tonsura in ordinatione generali confertur infra solemniam Missae pontificalis, et prae-

cise post *Kyrie eleison*, ut patet ex Pontificali Romano in rubrica generali, *De ordinibus conferendis*, ab initio. Attamen conferri etiam potest « extra Missarum solemnia, quocumque die, hora et loco » ut idem Pontificale tradit in rubrica, *De clerico faciendo*, et consuetudine universali receptum est conformiter antiquae disciplinae (n. 37), licet congruentius in Missa conferatur (1). Etiam quando prima tonsura datur in Missa privata, danda est post *Kyrie eleison*.

50. Juxta veterem disciplinam Ecclesiae saltem Romanae lectoratus dabatur in Missa quacumque etiam privata et non stationali; alii minores ordines conferebantur privatim in ipsa schola cantorum quocumque die et hora ac extra Missam. De hac re rursus redibit sermo in *cap. V*, ubi de materia et forma horum ordinum. Hodie omnes minores ordines dari possunt « extra Missarum solemnia, diebus dominicis et festis duplicibus; sed mane tantum », ut docet idem Pontificale in rubrica, *De minoribus ordinibus*, etsi congruentius conferantur in Missa (2). Alexander III in *cap. 3, De tempor. ordin.*, consultus num liceret extra tempora ordinationum in sacris aliquos in ostiarios, lectores, exorcistas vel acolythos promovere, respondet: « Licitum est episcopis dominicis et aliis festis diebus *unum aut duos* ad minores ordines promovere ». Glossa, *l. c., v. duos*, censet episcopum posse et plures ordinare in minoribus, dummodo ordinatio non videatur generalis; quod alii negant (3). Sed cum Pontificale Romanum doceat minores ordines absque ulla limitatione tradi posse extra tempora, putamus doctrinam Glossae esse praeferendam; et si Fagnani aliorumque interpretatio *cit. cap. 3* vera est, Pontificale eidem capiti derogavisse dicendum est. Praeterea jus conferendi ordines minores quolibet die dominico et festivo duplici, licet ab

(1) Schmalz., *I, XI, n. 8*; Pirhing, *n. 78*; Fagnanus, *comm. cap. 3, De temp. ord., n. 4*; Santi, *I, XI, n. 6*; De Angelis, *n. 6*.

(2) Ben. XIV, *De syn., VIII, XI, n. 4*; Hallier, *p. III, sect. VIII, cap. V, art. 1, n. 3*.

(3) Fagnanus, *comm. cit. cap., n. 7*; Hallier, *p. III, sect. VII, cap. I, art. 1*; Riganti, in *Reg. XXIV Cancell. Apost., § 1, n. 34*; Pirhing, *I, XI, n. 78*; Santi, *I, XI, n. 6*.

Alexandro III, *l. c.*, asseratur episcopis, tamen verius et abbatibus competit, eo vel magis quod Pontificale Romanum non distinguit inter episcopos et abbates (1). Caeterum omnes admittunt hisce in rebus standum esse consuetudini, quae est optima legum interpret. Quod si ordines minores collati fuerint extra diem dominicum vel festivum duplicem, poenae in ordinantem et ordinatum jure statutae non sunt.

51. Juxta Pontificale Romanum in ordinatione generali ordines minores conferuntur infra solemnia Missae pontificalis, scilicet ostiariatus post primam lectionem, lectoratus post secundam, exorcistatus post tertiam, acolythatus post quartam; idque servandum quoties ii ordines dantur in Missa habente septem lectiones. Quod si Missa unicam tantum habeat epistolam, singuli minores ordines dandi sunt post *Kyrie eleison*, sicuti et prima tonsura.

52. Porro, praeter diem dominicum, *dies festivus duplex* quo quis potest minoribus ordinibus initiari, non intelligitur dies qui simpliciter sub ritu duplici ab Ecclesia celebratur, sed est dies festus qui a populo servatur saltem ex parte, vel qui antiquitus servabatur et modo apostolica auctoritate suppressus est e catalogo dierum festorum aut in alium diem translatus. Id probatur ex pluribus Sedis Apostolicae declarationibus.

Revera Fagnanus in *comm. cap. 3, De temp. ordin., n. 42*, haec habet: « 1° Praesupposito quod minores ordines possunt conferri diebus dominicis aut aliis festis, dubitatur an appellatione diei festi comprehendatur festum in quo ab Ecclesia fit officium, an vero debeat esse festum quod a populo colatur. 2° Idem est dubium quoad promovendos vigore dispensationum de promovendo extra tempora diebus festis... Ad 1^{um} S. C. C. censuit comprehendere dies festos qui a populo servantur... Ad 2^{um} idem respondit ». Idem censuit S. R. C. die 24 Maii 1835 ad 4^{um}. Proposito enim dubio: « Cum in Pontificali Romano, titulo *De ordinibus* habeatur: *Minores ordines possunt dari singulis dominicis et festis diebus duplicibus*, quaeritur an verba

(1) Pirhing, *l. c.*; Schmalz., *I, XI, n. 9*.

festivis diebus duplicibus intelligenda sint pro festis de praecepto strictim servandis »; S. C. reposuit *affirmative*.

In una *Marsorum* die 12 Nov. 1831 quaesitum fuit ab eadem S. R. C.: « Si episcopo detur facultas conferendi ordines sacros diebus festivis, potestne illos conferre in diebus Apostolorum, caeterisque per Apostolicam Sedem abrogatis? Hisce autem diebus licetne conferre etiam ordines minores? » S. C. reposuit: « *Affirmative ad 1^{am} partem; et etiam ad 2^{am}; sed mane tantum* ».

Idem decretum eadem S. C. darit jussit die 18 Febr. 1843 ad episcopum Aniciensem qui quaerebat num sibi liceret ordinationem clericorum perficere in festo S. Joannis Apostoli et Evangelistae, etsi in Gallia festum istud non sit amplius de praecepto.

Ex dictis dubitandum minime est minores ordines in Galliis dari quoque posse diebus festis translatis, quoad solemnitatem, in proximos dominicos dies (1).

53. Quaesitum fuit num episcopus ex consuetudine valeat conferre minores ordines post meridiem feriae VI ante sabbatum generalis ordinationis. S. R. C. die 11 Mart. 1729 reposuit: « Servandam esse resolutionem S. C. C., quae sub die 13 Apr. 1720, in *Portalegrensi* simili respondit: *Affirmative quoad primam tonsuram, et quoad caeteros minores ordines consuetudinem immemorabilem tolerari posse, sed expedire ut episcopus se conformet Pontificali Romano, tit. De minoribus ordinibus* ». Eadem S. C. C. apud Fagnanum, *l. c.*, hanc quaestionem tetigit etiam in responsione, quam nos referimus in *cap. III* agentes de interstitiis. Vecchiotti, *III*, § 26, citat etiam in eodem sensu S. R. C. in *Civit. Prov. Compostellae*, 12 Martii 1820.

§ 2. — Pro ordinibus majoribus.

54. Ordinationes in sacris in Ecclesia Latina juxta praesentem disciplinam celebrari debent statutis a jure temporibus, nempe in sabbato quatuor temporum, in sabbato

(1) Icard, *Praelectiones juris canonici*, n. 328.

Sitientes seu ante dominicam Passionis et sabbato sancto; insuper celebrari debent mane ac infra Missarum solemniam, idest subdiaconatus post quintam lectionem, diaconatus post epistolam, presbyteratus post *Tractum* vel post *Sequentiam* ante evangelium, ut patet ex Pontificali Romano; idque servari debet etiam in ordinationibus particularibus. Praestat hanc Ecclesiae Latinae disciplinam in primis historice breviter declarare.

55. Aetate apostolica dubitandum minime est Apostolos aliosque episcopos ordinationes presbyterorum et diaconorum solemniter celebravisse ipso dominico die in Missa coram populo, licet nullus dominicus dies infra annum ordinationibus celebrandis determinatus foret. Sane S. Leo M., in *epist. 9*, ad Dioscorum episcopum Alexandrinum (1), morem ordinandorum sacerdotum die dominico repetit ex apostolicis institutis. Haec autem ordinatio fiebat dubio procul inter sacras synaxes horae tertiae, quae hora sacris mysteriis agendis semper assignata fuit.

56. Postea cum iidem coetus antelucanis horis agi coeperint a christianis sive ad diurnam gentilium persequendum diligentiam eludendam, sive potius ad jejunium diei sabbati breviandum (2), eadem quoque hora ordines sacri conferri coeperunt, scilicet in sabbati ad dominicam vigiliis, ea parte noctis quae lucescit in prima sabbati, seu post noctis medium, et usque ad lucem durabat officium; licet etiam in Missa horae tertiae diei dominici ordines sacri dari possent, sicut antea (3). S. Leo M., *l. c.*, haec statuit: « Quod a Patribus nostris propensiore cura novimus esse servatum, a vobis quoque volumus custodiri, ut non passim diebus omnibus sacerdotalis vel levitica ordinatio celebretur, sed post diem sabbati ejus noctis quae in prima sabbati lucescit, exordia deligantur, in quibus iis qui consecrandi sunt, jejunis a jejunantibus benedictio conferatur. Quod ejusdem observantiae erit si mane ipso dominico die, continuato sabbati jeju-

(1) Migne, *P. L.*, vol. 54.

(2) De jejunio praecedente ordinationem loquemur in *cap. IV*, *art. V*.

(3) Christianus Lupus, in *Schol. ad. Decretum tertium Leonis IX*.

nio, celebretur, a quo tempore praecedentis noctis initia non recedunt; quam ad diem resurrectionis, sicut etiam in Pascha Domini declaratur, pertinere non dubium est... Et ideo pie et laudabiliter apostolicis morem gesseris institutis, si hanc ordinandorum sacerdotum formam per Ecclesias quibus Dominus praeesse te voluit, etiam ipse servaveris, ut his qui consecrandi sunt numquam benedictio, nisi in die resurrectionis dominicae, tribuatur, cui a vespera sabbati initium constat adscribi... ». Ex quibus verbis immerito prorsus nonnulli putaverunt ex S. Leone M. ordinationes in sacris celebrari non potuisse, nisi in die dominico Paschatis; nam dies resurrectionis dominicae apud S. Doctorem significat diem dominicum; imo valde dubium est in die ipso Paschatis ordines fuisse unquam collatos.

57. Duae mutationes subsequentibus temporibus factae fuerunt. Prima, ut ii ordines conferrentur circa vesperam sabbati ut jejunium ordinantis et ordinandorum adhuc brevaretur, praesertim cum vespere sabbati incipiat dies dominica juxta synagogae regulam quam Ecclesia semper recepit, quamque indicat ipse S. Leo M. relatis verbis in fine: *A vespera in vesperam celebrabitis sabbata vestra*. Christianus Lupus, *l. c.*, ostendit hanc mutationem fuisse inductam in saeculo octavo vel nono. Altera, ut tantum circa vesperam sabbati quatuor temporum et sabbati tertiae hebdomadae quadragesimae ordinationes fierent. Gelasius I in epistola ad episcopos per Lucaniam, Brutios et Siciliam constitutos ait: « Ordinationes presbyterorum et diaconorum non nisi certis temporibus et diebus exerceri non debent, idest quarti mensis jejunio, septimi et decimi (1), sed et etiam quadragesimalis initii, ac mediana quadragesimae die, sabbati jejunio circa vesperam, noverint celebrandas ». Eundem pontificem permisisse etiam in sabbato sancto ordinari presbyteros et diaconos, licet in cit. epistola nulla hujus diei mentio fiat, putat Christianus Lupus, *l. c.* Igitur circa vesperam sabbati praedictorum dierum celebrabatur Missa, et in hac ordines praefati conferebantur, spec-

(1) Nimirum mensis Junii, Septembris et Decembris, cum veteres christiani, sicut Romani, annum a menso Martio inchoarent.

tante fidelium populo; sed praesertim in sabbato quatuor temporum mensis decembris, licet falsum sit non nisi hoc mense ordinationes factas fuisse (1).

58. Deinde vetitum fuit ne ordinationes fierent in sabbato tertiae hebdomadae quadragesimae, quae in baptizandorum scrutiniis expendebatur ex antiquissimo Ecclesiae more; sed potius fierent in sabbato sequenti ante dominicam Passionis. Insuper Alexander III in *cap. 3, De tempor. ordinat.*, prohibuit ne subdiaconi promoverentur extra tempora assignata pro diaconatu et presbyteratu, quia subdiaconatus inter ordines sacros seu majores jam referri coeperat (2) (*n. 29*). Antea subdiaconus, sicut acolythus (*n. 50*), juxta Romanae Ecclesiae liturgiam ordinabatur in Missa quacumque cujuscumque diei et simplicissimo modo; sed de hoc alias.

59. Tandem Missa vespertina, quam tempore Innocentii III in usu adhuc fuisse non obscure colligitur ex *cap. 13, De temp. ordin.*, in desuetudinem abiit; et potius consuetudine quae vim legis obtinuit (3), inductum est ut Missa mane ante meridiem celebraretur, licet expleri possit post meridiem, et ideo etiam ordinatio, licet mane incepta, posset profecto protrahi post meridiem. Atque ita praesens disciplina (*n. 54*) Ecclesiae Latinae circa tempora ordinationum in sacris invaluit; quam Conc. Trid., *sess. XXIII, cap. VIII de ref.*, confirmavit: « Ordinationes sacrorum ordinum statutis a jure temporibus... celebrentur ».

60. His historice positis, circa Missam ordinationis Benedictus XIV, *De syn., VIII, XI, n. 5*, haec habet: « Ad sacram caeremoniam licite explendam, Missa non ab alio, *sed ab eo celebrari debet* (inquit Hallier, *cit. cap. V, art. III*), a quo ordines sunt conferendi; idemque adnotaverat Glossa in *cap. Quod sicut, De electione, v. dividatur*; et merito, tum quia, ut eadem Glossa ibidem advertit, ita obtinuit constans et perpetua Latinae Ecclesiae consuetudo, cui consonat etiam Graecorum praxis, de qua Arcadius, *lib. 6 Concord., cap. 2*, Goarius in *notis ad eucholog. Graecor., pag. 292*,

(1) Riganti, *comm. ad Reg. XXIV Cancell. Apost., § I, n. 3*.

(2) Christianus Lupus, *l. c.*

(3) Hallier, *p. III, sect. VII, cap. I, art. IV, n. 5*.

et Morinus, *De sacr. ordin.*, p. 3, exercit. 11, cap. 6; tum quia, nisi Missa ab eo fiat a quo ordines conferuntur, *dividitur mysterium unitatis*, uti loquitur Innocentius III in *cit. cap. Quod sicut, De electione*; cum enim omnes ordinati debeant sanctissimam eucharistiam percipere e manibus ordinantis, quod ab Ecclesiae primordiis usitatum ac severa lege praescriptum ostendit saepius citatus Hallier, *sect. 8, cap. II, art. 6*, asseritque auctor *Eccles. Hierarch.*, cap. 6: *Sub fine eorumdem sanctissimae consecrationis divinis-simae communio traditur a pontifice qui illos consecravit*, nisi eucharistia ab illo eodem conficiatur, a quo initiatis porrigitur, non adeo perfecte repraesentatur unio ipsorum cum suo praesule, quemadmodum exhibetur, cum caelestem panem ab eodem paratum suae consecratione in Christi corpus conversum omnes simul accipiunt: quae quidem ratio fortius adhuc urget, si agatur de ordinatione episcopi vel presbyteri, qui, ad eandem Ecclesiae unionem repraesentandam, debent idem sacrificium cum ordinante conficere seu simul concelebrare. Denique tenetur sacrorum ordinum collator Missam facere per se ipsum, ut obtemperet Pontificali Romano Clementis VIII et Urbani VIII auctoritate roborato; ibi enim alius non apparet descriptus ritus conferendi sacros ordines, nisi in Missa conferentis ».

61. Ob has rationes Sedes Apostolica numquam, etsi gravissimae causae verificentur, indultum concedit ut episcopus ordines sacros conferat, alio Missam celebrante, multoque minus ut ordinatio fiat extra Missarum solemniam. Nonnulla exempla affert Benedictus XIV, *l. c.*, n. 7. Praeterea cum episcopus Nemausensis in Gallia, in octogesimo septimo suae aetatis anno constitutus, quaesivisset num sibi in scamno sedenti liceret ordines sacros conferre, alio sacerdote Missam celebrante, ne clerici cum gravi incommodo adigerentur adire conterminos antistites pro ordinatione, S. R. C. die 23 sept. 1837 respondit: « Non licere ». Imo episcopo Nicopolitano septuagenario qui podagra laborans, Missam celebrare non poterat, et supplicaverat ut valeret nihilominus ordines sacros conferre inter Missarum solemniam, alio sacerdote Missam celebrante, cum neque in dioecesi ne-

que extra illam, nisi ultra tercenta milliaria, alius inveniretur episcopus, et tanto itineris incommodo nemo vellet sese exponere, eadem S. C. die 8 Jun. 1658, et die 24 Jan. 1660 respondit: « Nihil ».

62. Quod si episcopus de facto ordines confert, alio sacerdote Missam celebrante, peccant per se graviter tum ipse, tum ordinatus, et puniri a Sede Apostolica possunt; sed ordinatio profecto valet, et poenae in jure statutae non sunt; et ita etiam si ordines extra Missarum solemniam dati fuerint.

63. Porro Missa quae celebrari debet die ordinationis, est Missa de feria absque commemoratione sanctorum forte occurrentium, si ordinatio habeatur diebus jure statutis; si vero extra tempora, dicitur Missa de festo currenti cum orationibus pro ordinandis.

64. Revera S. R. C. in *Conchensi*, 26 Jan. 1658, reposuit: « In ordinationibus quae fiunt sabbato quatuor temporum, tametsi occurrat aliquod festum duplex, Missam celebrari debere de feria cum oratione pro ordinandis et reliquis suffragiis, sine commemoratione sancti currentis: in Missa ordinationum praedicta, etiamsi occurrat festum duplex, facienda consueta suffragia, ac Missam, prout jacet ac si non esset festum duplex, celebrandam ».

Pariter in *Compostellana* eidem S. C. expositum fuerat: « Multoties incidit festum duplex aut simplex in diebus a jure statutis ad celebrationem ordinum. Quaeritur utrum Missa ad dictos ordines celebrandos dicenda sit de sancto, an vero de feria, etiamsi ordinationes non sint generales, sed particulares, ut de diaconatu, aut de presbyteratu solum; et si Missa fuerit de feria, an facienda sit commemoratio de sancto; vel e contra, si Missa sit de sancto, an facienda sit commemoratio feriae? S. C. die 28 Sept. 1675 reposuit: « In temporibus, de feria; extra tempora, de festo currenti ».

Et in *Bergomensi* propositis dubiis: « 1° Utrum in sabbato sancto pro collatione sacrorum ordinum episcopus in suo domestico oratorio teneatur Missam cum prophetiis, ut in missali, celebrare? 2° Utrum in ordinum collatione, diebus a jure statutis dicenda sit Missa de sancto contingente, an

semper de feria occurrente »? Eadem S. C. die 21 Martii 1744 reposuit: « Ad 1^{um} affirmative, idest pro collatione sacrorum ordinum in sabbato sancto, Missa incipienda est a prophetiis. Ad 2^{um} in ordinum collatione, diebus a jure statutis, dicatur semper Missa de feria occurrente ».

Imo cum episcopus Dianensis a Sancta Sede privilegium obtinisset, ob gravem qua laborabat oculorum infirmitatem, quotidie celebrandi Missam votivam B. M. V., proposito dubio num hoc privilegio uti etiam valeret diebus illis, quibus sacros ordines collaturus esset, eadem S. C. die 9 Feb. 1867 reposuit: « Permitti poterit, quatenus ex concessione apostolica poterit habere sacras ordinationes extra tempora (1) ».

65. Haec vera sunt, etsi Missa privatim et sine cantu ab episcopo ordines conferente dictis diebus celebretur; et contraria consuetudo est abolenda.

66. Ad tempora vero ordinationum quod attinet, dicimus duplicem tantum casum esse quo licet absque dispensatione ordines majores extra indicatos dies conferre.

1° Si in Romanum Pontificem eligatur qui hos ordines non habet; ex una enim parte hunc specialissimum casum non videntur canones comprehendere, qui caeteroquin in ordine ad Romanum Pontificem non possent habere nisi vim consultivam, et ex alia valde Ecclesiae universae interest ut electus consecrationem episcopalem quam citius recipiat. Nihilominus vide *n. 87*. Imo non desunt exempla in historia ecclesiastica, quae recenset Hallier, *l. c.*, *n. 3*, quibus etiam non presbyter electus in episcopum sacros ordines extra tempora habuit, licet regula canonica modo aliter ferat (*cit. n. 87*).

67. 2° Si sabbato ordinationes ob numerum ordinandorum vel ob aliam causam, e. g. morbum repentinum episcopi ordinantis, absolvi non potuerunt; ordinari enim poterunt reliqui sequenti die dominica, *continuato jejunio* (2). Quando ordinatio fiebat post mediam noctem, clarum erat

(1) Collect. Paris., *n. 805, 806, 807, 808*.

(2) Grandclaude, *lib. I Decret., tit. XI, sect. II, § I, in fine*; Schmalz., *I, XI, n. 16*; Reiff., *n. 36*; De Angelis, *n. 6*.

ordinationem fieri potuisse etiam in Missa horae tertiae diei dominici, continuato jejunio, quia idem erat dies, ut expresse tradit S. Leo M. (*n. 56*). Item quando ordinatio fieri coepit circa vesperam sabbati, quia, ut ait Innocentius III in *cap. 13, De temp. ord.*, propter continuationem jejunii fictione canonica vespera diei sabbati et mane diei dominicae ad eandem diem pertinere dicuntur (*n. 57*), et ideo illa ordinatio censebatur expleta ipsomet die sabbati. Sed hodie cum ordinatio celebretur mane diei sabbati, illa fictio canonica difficilior est; sed nihilominus disciplina introducta permansit, ut nempe in casu ordinatio expleri possit mane diei dominici, continuato jejunio. Fortasse id verum est quoque, si cum omnia parata sint ad ordinationem, episcopus eandem nec potuerit incipere, e. g. ob infirmitatem, quia nimis incommodum esset ordinationem ad aliud canonicum tempus remittere, et lex ecclesiastica non obligat cum gravi incommodo. Illam clausulam *continuato jejunio* declaratam habes in *cap. IV* circa finem.

68. E contrario nullus episcopus, praeter R. P., ordines sacros conferre potest, imo nec ordines minores, ipso die suae consecrationis episcopalis, etsi haec dies sit legitima. Id tradit et explicat Innocentius III in *cap. 28, De electione* etc.: « Super eo autem, quod in die consecrationis suae, antequam Missarum solemniam finirentur, acolythum ordinavit (episcopus), pro tali excessu eum corripias et castiges: cum solus R. P. (qui ante hymnum Angelicum consecratur et postmodum ipse Missarum solemniam incipit et perficit consecratur), in die consecrationis suae valeat ordines consecrare. Caeteri vero qui inter epistolam et evangelium consecrantur, quia consecrati concelebrant principaliter celebranti, ne dividatur mysterium unitatis, non debent tunc ordines celebrare. » Innocentius III, juxta textum completum apud Gonzalez, rejicit etiam contrariam consuetudinem. Sed primam tonsuram, cum non sit ordo, episcopus mane consecratus fortasse conferre sero potest.

69. Consuetudine introduci nequit ut aliis temporibus ordinationes in sacris in Ecclesia Latina celebrentur. Cum enim in quibusdam Ecclesiis Scotiae in dedicationibus eccle-

siarum vel altarium extra tempora clerici ad sacros ordines promoverentur, Alexander III in *cap. 2, De temporibus ordinationum*, rescripsit: « Quod consuetudo illa, utpote institutioni ecclesiasticae inimica, est penitus improbanda, et nisi multitudo et antiqua consuetudo terrae esset, taliter ordinati non deberent permitti in susceptis ordinibus ministrare: nam apud nos sic ordinati deponerentur, et ordinantes privarentur potestate ordinandi ».

70. At R. P. bene potest ab hac lege dispensare, et non raro dispensat. S. Sedes aliquando concedit dispensationem *extra tempora*, uti aiunt, in singulis casibus particularibus per Breve a Secretaria Brevium, aut per rescriptum a S. C. C., vel a S. C. EE. et RR., vel a Secretaria Memorialium, vel a S. C. Negotiorum Ecclesiasticorum Extraordinariorum, vel a S. C. de Prop. Fide pro locis missionum: insuper hoc privilegium indulget familiis religiosis cum votis solemnibus pro eorum professis, nec non aliquibus congregationibus votorum simplicium; tandem quandoque episcopi obtinent indultum ordinandi extra tempora, ac nonnumquam et Nuntius Apostolicus potest hanc licentiam elargiri. Operae pretium est, ut in his declarandis nonnihil immoremur.

71. In primis quod attinet ad dispensationem a Sede Apostolica concessam in casibus particularibus, causae quibus haec dispensatio dari solet, fuerunt determinatae in Congregatione ab Innocentio XII specialiter deputata super moderatione indulgentiarum suscipiendi Ordines extra tempora a jure statuta.

Congregatio « censuit indulta hujusmodi, si SSmo placuerit, concedi posse ex causis infrascriptis, videlicet: Ut quis beneficio, vi cuius arctatur ad presbyteralem ordinem suscipiendum, vel alteri etiam perpetuo beneficio, quod obtinet, vel cappellaniae ad vitam sibi concessae, per se ipsum inservire possit. Ob penuriam sacerdotum in illis partibus, vel in monasterio pro regularibus. Ob solatium patris vel matris, dummodo quinquagesimum aetatis annum excedant, et Orator saltem per triennium in clericali habitu honeste et laudabiliter vixerit. Item concedi posse censuit eadem indulta referendariis utriusque Signaturae, familiaribus

Summi Pontificis, canonicis cathedralis, vel etiam collegiatae ecclesiae eorumque coadjutoribus, magistris, sed etiam baccalaureis in sacra theologia, doctoribus utriusque vel saltem canonici juris, seu licentiatibus, dummodo singulos praefatos gradus in publica et approbata universitate obtulerint. His etiam qui saltem per triennium sedulam theologiae studiis operam navaverint, ac tandem vigesimum sextum aetatis annum excedentibus, si per triennium in clericali habitu honeste et laudabiliter vixerint.

» E contra censuit non expedire ut eadem indulta concedantur ex eo quod quis diaconus, subdiaconus, litterarum apostolicarum scriptor sit, seu magister in artibus, nobilis, aut praesens in Curia, vel quod philosophiae cursum absolverit, aut alicui ecclesiae adscriptus fuerit, ad cuius servitii titulum ex apostolico indulto clerici ordinari possunt, aut onus Missarum non tamen ex beneficio ecclesiastico proveniens habere se doceat.

» Insuper censuit indulta hujusmodi deneganda esse iis, qui aliqua dispensatione indigent impedimenti ex eorum delicto provenientes; et, sede episcopali vacante, infra annum a die vacationis minime danda iis, qui beneficii ecclesiastici recepti seu recipiendi occasione arctati non fuerint.

» Item numquam concedenda pro festivis diebus continuis, sed semper pro interpolatis aliquo temporis spatio, arbitrio Episcopi definiendo.

» Denique censuit episcopos omnes ac etiam Apostolicos Nuntios et Legatos litteris in forma Brevis circularibus admonendos, decrevisse Sanctitatem Suam, indulta praedicta non ita passim, sed ex certis tantum legitimisque causis concedere, nec episcopos ad eorum executionem adstringere, sed illam semper ipsorum arbitrio, onerata eorumdem conscientia, relinquere. Item per eadem indulta licentiam non tribui promovendi quempiam ad patrimonii titulum nisi ad normam Conc. Trid., *sess. XXII, cap. II*. Eos vero omnes, qui ab Apostolica Sede facultates obtinent conferendi ordines extra tempora, vel aliis respective tribuendi licentiam ut conferant, maxime cavere debere, ne praescriptos

sibi in eisdem facultatibus limites, cujusvis consuetudinis aut exempli praetextu transgrediantur.

» Haec autem omnia, et singula suprascripta decreta... SS. D. N. (Innocentius XII) laudavit et approbavit, ac tam in Dataria, et Secretaria Brevium, quam a caeteris omnibus ministris, et officialibus Curiae, ad quos pertinet, perpetuo et inviolabiliter servari mandavit, sublata omnibus quacumque facultate praedicta indulta aliter quam ad formam eorumdem decretorum in posterum expediendi. Hac die 14 Dec. 1693 (1) ».

Opus non est animadvertere dictas causas positas esse potius indicative quam taxative, et ob alias quoque similes posse hanc dispensationem obtineri.

Preces ad Sedem Apostolicam missae munitae esse debent commendatitia Ordinarii.

72. Post hoc decretum dispensatio conceditur cum clausula ut ordinatio extra tempora habeatur diebus festis non continuis sed interpolatis aliquo tempore ad episcopi arbitrium; licet nostris diebus S. C. S. Officii non raro concedat facultatem ut tres ordines majores in tribus continuis diebus dominicis conferantur clericis qui servitio militari addicti fuerunt. Dies autem festivi intelliguntur, sicuti supra n. 52 diximus pro minoribus ordinibus, dies festivi qui a populo servantur saltem ex parte, vel qui antiquitus servabantur et modo suppressi sunt, aut in alium diem translati. Declarationibus *l. c.* allatis sequentes ad id probandum addi debent.

Archiepiscopus Caesaraugustanus expostulavit a S. C. C. ut sibi declararetur: « In dispensationibus de promovendis extra tempora diebus festis, an ad omnes, etiam sacros et presbyteratus ordines, possint isti tales promoveri quolibet die festivo, de quo in Ecclesia fit officium, an vero debeat esse festivus a populo colendus »? S. C. reposuit in *Caesaraugustana*, lib. 3 *Decret.*, pag. 79: « Intelligi oportere de diebus festis, qui a populo coluntur ».

Item in *Brixiansi* diei 15 Jan. 1689 proposito dubio:

(1) Ex Giraldis, p. II, sect. 95.

« An diebus festis duplicibus, non tamen de praecepto, possint ordines sacri conferri habentibus breve dispensationis apostolicae super interstitiis, vel extra tempora », eadem S. C. reposuit: « Negative, sed tantum diebus festis de praecepto ».

Ulterius in *Tirason.*, *Visitationis sacrorum liminum*, diei 20 Apr. 1782 (ex qua duas praecedentes responsiones desumpsimus) episcopo quaerenti: « An pro habentibus indultum suscipiendi sacros ordines extra tempora, haberi valeant ordinationes diebus festis, in quibus fideles, audita Missa, ex apostolica dispensatione operibus servilibus vacare possunt in casu », S. C. reposuit *affirmative* (1).

73. Praeterea, quando quis ordinatur extra tempora, vi hujus dispensationis concessae a Sede Apostolica in casu particulari, « antequam ad collationem ordinum procedatur, legitur mandatum apostolicum, sive supplicatio, cujus vigore pontifici facultas conceditur ordinandi: quibus lectis, dicit pontifex: *Deo gratias*, et ad ordinationem procedit ». Ita Pontificale Romanum in rubrica generali, *De ordinibus conferendis*, ab initio. Porro *mandatum apostolicum sive supplicatio* intelligitur instantia reassumpta cum rescripto, non vero indultum generale dispensandi episcopo concessum, quod proinde legi minime debet ante ordinationem. Expositum fuit: « Facultatum formula I^a sub n. 1^o tribuitur potestas conferendi ordines extra tempora. Ad dubium vero ab archiepiscopo Quebecensi propositum: *An cum conferuntur ordines extra tempora, omnino legendum sit breve apostolicum, facultatem hanc tribuens*, S. C. R. die 23 Martii 1835 respondit: *Affirmative juxta Pontificale Romanum*. Pontificale autem Romanum, juxta quod affirmativum dubio datur responsum, haec habet: *Legitur, etc.* Praeterea in dubio proposito sermo est de *brevi apostolico*. Quaeritur utrum verba Pontificalis, juxta quod responsio datur, et verba *brevi apostolico*, quae occurrunt in dubio, afficiant facultatem episcoporum harum provinciarum, quae nec ad eorum supplicationum neque in forma brevis con-

(1) Vide Ben. XIV, *Inst. Ecc. CVI*, n. 3 sequ.